

Politik Bilim

Bir kitabın anımsattıkları (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Pazar ekonomileri, uzun vâdeli stratejik plânlama anlayışıyla, bilim ve teknolojiyi ekonomik büyüme ve gelişmelerinin ana unsurları olarak kullanırken biz neredeydik?

Türkcan, hazırladığı kitabın başlığına da yansıtıdığı “*Türkiye’de Planlamanın Yükselişi ve Çöküşü*”ne ilişkin tespitini, genel bir değerlendirmede bulunurken (sayfa xvii) şöyle açıklamış: “*Kitabın ana şeması, planlama paradigmasının 1960’ta doğup, 1980’de ortadan kalktığı görüşünü yansıtıyor. Bu sadece benim kişisel kanaatim değil, Süleyman Demirel dışında, pek çok eski plancının da ortak kanaatidir. Bu nedenle, 24 Ocak 1980 kararlarıyla Türkiye’nin liberalizme geçişi, teknik anlamda olmasa da, teorik olarak, tarihsel birikimin getirdiği paradigma değişikliği anlamında, plan kavramını felsefi anlamda bitirmiş, Planlamanın [DPT’nin] gücü, Dördüncü Plan’ın ikinci yılından itibaren giderek azalan bir trend sürecine girmiştir.*”

Türkcan bunları söyledikten sonra tam bu noktaya koyduğu dipnotta diyor ki: “*Ne garip bir tecellidir ki, ben bu satırları yazarken, kapitalizm, tüm dünyada, derin bir finans kriziyle sarsılıyor; her tarafta yıkılmaz büyük kaleler gibi gökyüzüne dikilen finans kuruluşları ve bankalar kendi şişirdikleri büyük bir balonun atmosferdeki infilakıyla sapır sapır dökülüp, yok oluyorlar. Dördüncü Plan’da bize piyasa güçlerine teslim olmamızı öğütleyen, baskı yapan büyük devletler ve uluslararası kuruluşlar şimdi, tüm kapitalist kuralların dışında, ellerindeki trilyonlarla kurtarma operasyonlarına girişiyorlar. Bu yeni bir ‘Planlama Çağı’ mı? Biz planlamayı bırakırken onlar planlamaya mı sarılıyorlar?*”

‘Bu dipnot Hoca’nın kendi düşünce sisteminde bir dönüm noktasına geldiğinin de işareti mi acaba’ sorusunu bir yana bırakıp bu kitabın bana anımsattığı asıl soruma geleyim. “*Dördüncü Plan’da [1979-1983] bize piyasa güçlerine teslim olmamızı öğütleyen, baskı yapan büyük devletler ve uluslararası kuruluşlar*” o dönemde dahi, kendileri, ekonomileriyle ilgili gerekli plânlamaları yapmıyorlar mıydı? II. Dünya Savaşı’ndan hemen sonra ABD’nin ülke çapında uygulamaya başladığı ‘**Bilim Politikası**’; 1960’lı yıllarda OECD’nin, bu kuruluşa üye bazı ülkelerde yürürlüğe konmasını tavsiye ettiği ‘**Bilim Politikaları**’ ve daha sonra bütün pazar ekonomilerinde, tam da 1980’li yıllarda uygulamaya konan ‘**Bilim ve Teknoloji Politikaları**’, kapitalist ülkelerin uzun vâdeli stratejik plânlama anlayış ve uygulamalarının çarpıcı örnekleri değil midir?

Bunları, akademik yaşamı boyunca bilim politikasıyla uğraşan Ergun Hoca iyi bilir. Örneğin, OECD Bilimsel Araştırma Komitesi’nin himâyesinde, 1962’de başlatılan, 1963’de Türkiye’nin de katıldığı **Bilim ve Ekonomik Kalkınma konulu Pilot Takımlar Projesi**’nin Türkiye ayağında oluşturulan proje takımının, Türkcan da üyesidir. Amaç, bilimin ekonomik kalkınma için kullanılabilmesidir. Nasıl kullanılacaktı? Elbette, belirlenecek alanlardaki bilimsel araştırmalara, teknoloji geliştirmeye ağırlık veren bir plânlamayla... Şansımız, bu projenin, ülkemizde de plânlamanın yükselişe geçtiği bir döneme rastlamasıdır. Ne yazık ki, bu şans kullanılamamıştır. Bilimin kalkınma amacıyla kullanılması o dönemde bilim çevrelerimiz, bürokrasimiz ve siyaset adamlarımızca yeterince benimsenmemiş (bunun istisnaları vardı) ve proje başarısız kalmıştır.

Türkiye, bilim ve teknolojiyi ekonomik gelişme amacıyla kullanabilme şansını, bilim insanlarımız ve konuyla ilgili bürokratlarımızın artık bu konuya çok daha sıcak baktıkları 1990’lı yıllarda bir kez daha yakalamıştı; ama ondan da yararlanılamadı. Baş neden, siyaset adamlarımız ve temsil ettikleri güçlerin uzun vâdeli stratejik bakış açısından yoksunluğuymuştu. DPT’nin misyonunun yeniden

tanımlaması gerektiğini ve artık “*değişen dünya koşullarında stratejik plânlama yapan bir kurum hâline gelmek zorunda olduğu*”nu düşünen Prof. Dr. **Orhan Güvenen**'in, 1997'de, kurumun başına gelmiş olması da durumu değiştirmemişti. Günümüzdeyse, bu gidişi değiştirmeye galiba niyetlenen bile olmadı.

Dilerim, kendilerini bu iktidara karşı siyasî bir seçenek olarak görenler, aralarındaki çekişmelerden vakit bulup, Türkcan'ın hazırladığı kitaba göz atar ve bu gibi konularda ne düşündüklerini bize de söylerler.

CBT. 19 Kasım 2010